

ETNOGRAAFIA MUUSEUM

Küsimusleht nr. 72

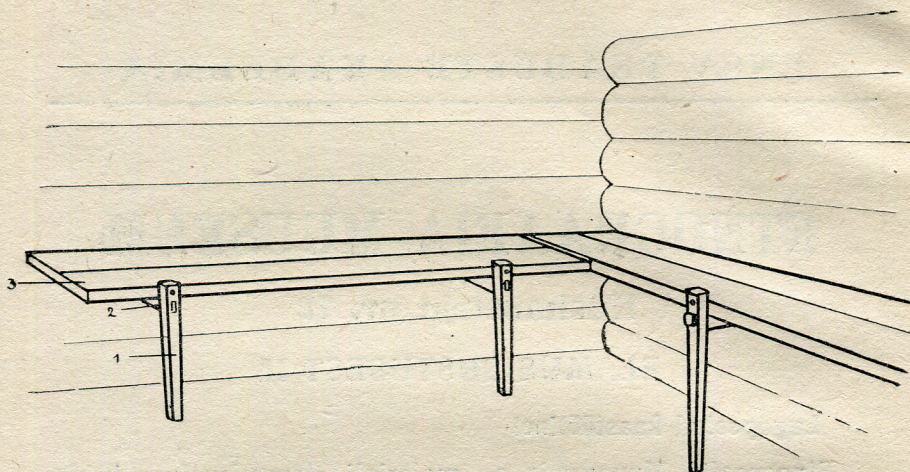
ELAMÜSISUSTUSEST II

Lugupeetud kaastööline!

Etnograafia Muuseumis on materjali elamusisustuse kohta väga napilt. Käesolevaga palume saata andmeid Teie ümbruskonna rehielamute kui ka teiste elumajade sisustuse kohta. Selle juures pidage silmas elamusisustuses toimunud pidevat arengut. Ühes paikkonnas on uuendused leidnud vastuvõtmist varem, teises hiljem. Kõige selle kirjapanemisel on vajalik alati anda ka aeg, millal teatud muudatus toimus (näiteks: läinud sajandi 80-ndail aastail, käesoleva sajandi esimesel aastakümnel jne.). Samuti on vaja ära märkida, kas Teie poolt toodud materjalid käivad jõuka või kehviktalude, popsi, kolhoosniku või sovhoositöötaja kohta.

Pingid ja toolid.

1. Kas Teie ümbruskonnas mäletatakse veel seina külge ehitatud pinke? Kuudas neid nimetati (pink, seinapink)?
2. Andke joonisel 1 seinapingi üksikosade nimetused!
3. Millal olid Teie ümbruskonnas seinapingid veel kasutusel (võimalikult aastakümne)? Kus esinesid viimased seinapingid (popsitares, talus, kalamajas jne.)?
4. Kirjeldage täpselt seinapingi ehitust! Jälgida, kas aluspuud asetati seinapalkide vahele või palgisse puuritud aukudesse? Kas pingi pealmine laud oli kinnitatud aluspuude külge

joon. 1.

või oli lahtiselt aluspuude peale asetatud? Kas esines seinapinke, mis ulatusid ühest seinast teise? Kirjeldage nende ehitust!

5. Mitu seinapinki oli rehetoas?

6. Millises seinas asusid seinapingid? Kas seinapingi ots ulatus nurka või oli nurgast pisut eemal? Kas oli seinapinkidel vastavalt asukohale ka eri nimetusi (külepink, peräpink, rennitaagune pink)?

7. Kus asus söögilaud (seinapingi ees, kahe ristuva seinapingi ees)? Võimaluse korral teha joonis!

8. Kas seinapinki on kasutatud ka magamiseks, millal ja kes seal magasid (peremees, külalised)?

9. Kas istmeteks on kasutatud ka puupakke ja kive? Kuidas neid nimetati? Millises ruumis ja millises kohas (ahju ees) ja millistel töödel?

10. Milliseid kolme- või neljajalaga pinke (iste ühele) kasutati rehetoas? Kirjeldage neid, mitu jalga neil oli, kas oli ka seljatugi! Kuidas neid nimetati (järi, kerk, puka, raejalad)? Kas selliseid istmeid kasutatakse veel tänapäeval ja millises ruumis ning millise töö juures (ketramine jne.)?

11. Kirjeldage neljale jalale toetuva pika pingi ehitust ja

andke pingi ja tema üksikosade nimetused! Kus pink asus ja milleks kasutati? Kas kasutatakse veel tänapäeval?

12. Kas tuntakse seljatoega pinki? Kuidas seda nimetatakse (sohva, korjuga pink, leeniga pink)? Millal hakati neid valmistama? Kas seljatoega pinke leidus ainult üksikuid peredes ja nimelt kellel, või kasutati neid rohkesti? Kus asus seljatoega pink?

13. Millal hakati kasutama diivaneid? Kellel Teie ümbruses olid esimesed diivanid (jõukad talupojad, kooliõpetajad jne.)? Kuidas neid nimetati? Kust neid saadi (telliti tiserilt, osteti linnast)? Kas tänapäeval leidub diivaneid vaid üksikutes peredes või on Teie ümbruskonnas neid rohkesti?

14. Millal tulid kasutusele seljatoega toolid?

15. Kuidas nimetati tooli (iste)? Andke joonisel tooli üksikosade nimetused (leen, korju, jalg, tulp, põhjapulgad, vahepulgad)!

16. Millist puud eelistati tooli tegemisel? Miks oli üks puuliik rohkem eelistatud?

17. Kas tuntakse punutud põhjaga toole? Millisest materjalist valmistati tooli põhi (õlg, kõrkjas, nõör, vits)?

18. Millal tulid kasutusele vitspõhjad? Kas neid valmistati ka kodus, või tegid vitspõhju ainult toolimeistrid?

19. Kas Teie ümbruskonnas esineb joonisel 2 toodud punutud põhju ja millisest materjalist need olid? Milliseid teisi punumiskirju tuntakse? Andke need skeemjoonisega! Andke nende kirjade kohalikud rahvapärased nimetused!

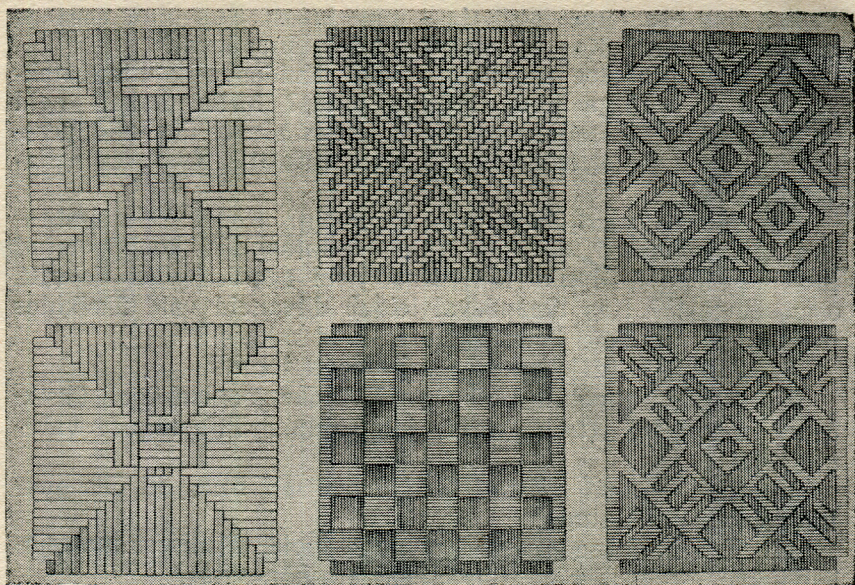
20. Millal tulid kasutusele lauast ja vineerist põhjad? Kuidas neid kinnitati tooli külge? Kust saadi vineerpõhju?

21. Joonistage toolide seljatoe kujundusi ja andke teadaolevad üksikmotiivide rahvapärased nimetused!

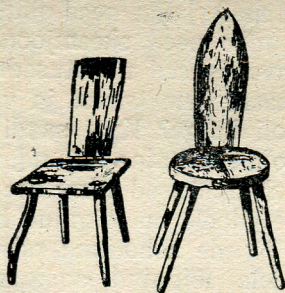
22. Kas toolide seljatoele on lõigatud ka kaardimärke (ärtu, poti, risti ja ruutu)? Nende kohalikud rahvapärased nimetused!

23. Kas on toolidele lõigatud aastaarve ja nimetähti ja nimelt millistele toolidele (tähtpäevadeks, kingitusteks, pruuttoolidele)? Kuhu asetati aastaarvud ja nimetähed (seljatoe esiküljele, tagumisele küljele)?

24. Kas oli kombeks teha pruudile ja ka peigmehele pulmadeks eriliselt kaunistatud toole? Kuidas neid nimetati (pruuttool, pulmatool)? Kes kujunenud tava kohaselt selle valmistas?

joon. 2.

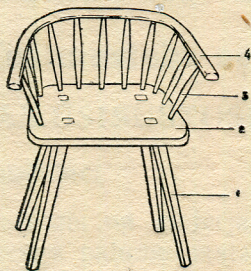
joon. 3.

25. Millal tulid kasutusele treitud kaunistustega toolid? Kas neid tehti koduse käsitööna või valmistasid neid ainult meistrid?

26. Kas on tuntud nimetus «läti tool»? Kirjeldage vastavaid toole! Kust neid saadi?

27. Kas Teie ümbruskonnas on kasutatud Avinurme käsitöölise poolt valmistatud toole? Millised need olid? Kust neid saadi?

28. Kas on tuntud joonisel nr. 3 kujutatud toole, millel seljatugi ja põhi on eri osadest? Millal neid valmistati? Kas veel tänapäeval neid kasutatakse või isegi tehakse?

joon. 4.

29. Kas on tuntud joonisel nr. 4 antud tool? Andke tooli üksikosade nimetused (põhi, jalad, pand, pulgad)! Millal hakati neid valmistama?

30. Kas tuntakse vitstest punutud toole? Kuidas neid nimetati (leentool, lamamistool)? Millist materjali kasutati? Millal hakati neid valmistama? Kas tehti ise kodus või lasti teha?

31. Millal hakati toole värvima? Kas toolide värvimine on üldiseks saanud?

32. Kas on tuntud laste käimaõppimisel kasutatav eriline auguga tool? Kuidas seda nimetatakse (lapsepuur)?

33. Andke võimalikult rohkesti peredes leiduvate toolide mõõteid (üldkõrgus, põhja kõrgus maast, tooli laius eest põhja kohalt, tooli laius ülevalt seljatoe kohalt)! Lisage kindlasti juurde toolide valmistamise aeg ja põhja materjal!

34. Kas tänapäeval valmistatakse toole veel kodus või ostatekse? Kas kasutatakse ka riidega kaetud põhjadega (poolpehmeid) toole?

35. Millised toolid on Teie kolhoosiasulas tüüpilised? Võimaluse korral joonised või fotod!

